

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1MCdo/6/2014
Identifikačné číslo spisu: 8812206560
Dátum vydania rozhodnutia: 12.11.2015
Meno a priezvisko: JUDr. Martin Vladík
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2015:8812206560.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľa EOS KSI Slovensko, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Pajštúnska č. 5, IČO: 35 724 803, zastúpeného advokátskou kanceláriou TOMÁŠ KUŠNÍR, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Pajštúnska č. 5, IČO: 36 613 843, proti odporkyňi L., bývajúcej vo R., za účasti vedľajšieho účastníka na strane odporkyne Združenia na ochranu občana spotrebiteľa HOOS, so sídlom v Prešove, Námestie Legionárov č. 5, IČO: 42 176 778, zastúpeného JUDr. Ambrózom Motykom, advokátom so sídlom v Stropkove, Nám. SNP č. 7, o zaplatenie 718,90 € s prísl., vedenej na Okresnom súde Vranov nad Topľou pod sp. zn. 11 C 125/2012, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti uzneseniu Krajského súdu v Prešove z 27. júna 2013 sp. zn. 8 Co 78/2013, takto

rozhodol:

Mimoriadne dovolanie o d m i e t a.

Odporkyňi náhradu trov konania o mimoriadnom dovolaní nepriznáva.

Navrhovateľ je povinný v lehote 3 dní zaplatiť vedľajšiemu účastníkovi trovy konania o mimoriadnom dovolaní vo výške 71,39 €, k rukám JUDr. Ambróza Motyku advokáta, so sídlom v Stropkove, Nám. SNP č. 7, do 3 dní.

Odôvodnenie

Okresný súd Vranov nad Topľou rozsudkom zo 16. januára 2013 č.k. 11 C 125/2012-72 zamietol žalobný návrh, odporkyňi náhradu trov konania nepriznal a navrhovateľovi uložil povinnosť zaplatiť vedľajšiemu účastníkovi na strane odporkyne trovy konania vo výške 141,79 €. Z vykonaného dokazovania zistil, že Slovenská sporiteľňa a.s. ako pôvodný veriteľ a odporkyňa uzatvorili dňa 23.9.2005 zmluvu o kontokorentnom úvere č. 0561258722 /ďalej len zmluva/, ktorá má povahu spotrebiteľskej zmluvy. Pôvodný veriteľ zmluvou o postúpení pohľadávok z 10. decembra 2009 č. XXXX/XXXX/CE, postúpil svoje nároky voči odporkyňi na navrhovateľa. Dňa 26. júna 2010 bola medzi navrhovateľom a odporkyňou uzavretá dohoda o uzavretí splátkového kalendára a uznaní záväzku /ďalej len dohoda/, prostredníctvom ktorej odporkyňa v zmluve formulárového typu uznala premlčaný dlh z úverovej zmluvy a to istinu vo výške 492,12 €, príslušenstvo a náklady inkasné konanie vo výške

107,84 €. Z vykonaného dokazovania súd taktiež zistil, že odporkyňa dohodu len podpísala, nemala vedomosť o tom, že jej prostredníctvom uznáva premlčanú pohľadávku a neboli jej ani známe právne následky uznania dlhu. Keďže ustanovenie § 558 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník /ďalej len OZ/ pre právne účinné uznanie premlčaného dlhu vyžaduje, aby dlžník mal vedomosť o premlčaní dlhu a táto skutočnosť (vedomosť dlžníka o uznávaní premlčaného dlhu) nebola v konaní preukázaná, súd nepriznal účinky uznania dlhu dohode uzavretej medzi navrhovateľom a odporkyňou. S ohľadom na vznesenú námietku premlčania, žalobu zamietol z dôvodu premlčania práv uplatňovaných žalobou v zmysle § 100 OZ, keď trojročná premlčacia lehota márne uplynula 9. decembra 2006, pričom navrhovateľ si uplatnil svoje nároky žalobou až dňa 28. júna 2012. Odporkyňa náhradu trov konania súd nepriznal, pretože si právo na ich náhradu v konaní neuplatňovala a o náhrade trov vedľajšieho účastníka rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p.

Na odvolanie navrhovateľa Krajský súd v Prešove rozsudkom z 27. júna 2013 sp. zn. 8 Co 78/2013 napadnutý rozsudok potvrdil ako vecne správny, navrhovateľovi uložil povinnosť zaplatiť vedľajšiemu účastníkovi trovy odvolacieho konania vo výške 71,11 € a odporkyňa náhradu trov konania nepriznal. Stotožnil sa s posúdením právneho vzťahu medzi navrhovateľom a odporkyňou ako spotrebiteľského vzťahu, na ktorý je potrebné aplikovať ustanovenia právnych predpisov upravujúce právne vzťahy spotrebiteľov. V texte dohody o uzavretí splátkového kalendára a uznaní dlhu, ktorá je formulároveho typu, je zmienka o uznávaní premlčaného dlhu účelovo znevýraznená, pričom text uznania dlhu bol vopred navrhovateľom naformulovaný. Z hľadiska umiestnenia zmienky o uznávaní premlčaného dlhu odporkyňou v dohode, je teda správny záver súdu prvého stupňa o neplatnosti dohody o uzavretí splátkového kalendára a uznaní záväzku a jej rozporu s dobrými mravmi. O náhrade trov vedľajšieho účastníka v odvolacom konaní súd rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 224 O.s.p. Odporkyňa náhradu trov konania súd nepriznal, pretože si toto právo v odvolacom konaní neuplatnila.

Na podnet navrhovateľa podal generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len („generálny prokurátor“) mimoriadne dovolanie proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 27. júna 2013 sp. zn. 8 Co 78/2013 a rozsudku Okresného súdu Vranov nad Topľou zo 16. januára 2013 č.k. 11 C 125/2012-72. Podľa jeho názoru bol napadnutými rozhodnutiami porušený zákon a napadnuté rozsudky spočívajú na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.). Súdny nesprávne posúdili dĺžku premlčacej doby, keď prehliadli, že vzájomný záväzkový vzťah medzi účastníkmi a vyplývajúci z úverovej zmluvy, má povahu tzv. absolútneho obchodného vzťahu, upraveného (vrátane otázky premlčania) v Obchodnom zákonníku. Súdny taktiež nesprávne právne posúdili charakter dohody o uzavretí splátkového kalendára a uznaní záväzku uzavretej medzi navrhovateľom a odporkyňou, ktorá nemá charakter spotrebiteľskej zmluvy resp. dodatku k spotrebiteľskej zmluve, keďže uznanie dlhu je jednostranným, adresovaným právnym úkonom. V súvislosti s právnym posúdením veci taktiež uviedol, že v danom prípade došlo k platnému uznaniu práva podľa § 110 ods. 1 OZ a nie neplatnému uznaniu dlhu v zmysle § 558 OZ a argumentoval v prospech samostatnej povahy inštitútov uznania práva podľa § 110 ods. 1 OZ a uznania dlhu podľa § 558 OZ.

K mimoriadnemu dovolaniu sa vyjadril vedľajší účastník, ktorý poukázal na viacero rozsudkov krajských súdov (napr. rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 12.9.2013 sp. zn. 16 Co 193/2013), v ktorých bolo konanie navrhovateľa v súvislosti s uzatváraním dohôd o uznaní premlčaného dlhu, právne posúdené ako nekalá obchodná praktika v zmysle § 8 ods. 4 zákona č. 250/2007 Z.z. a za rozporné s dobrými mravmi v zmysle § 39 OZ. a podklade vyššie uvedeného navrhol mimoriadne dovolanie zamietnuť a vedľajšiemu účastníkovi priznať náhradu trov konania o mimoriadnom dovolaní.

Navrhovateľ a odporkyňa sa k mimoriadnemu dovolaniu písomne nevyjadrili.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O.s.p.) bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243a ods. 3 O.s.p.) preskúmal napadnuté rozhodnutie v rozsahu podľa § 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie treba odmietnuť.

Podľa § 243e ods. 1 O.s.p. ak generálny prokurátor na základe podnetu účastníka konania, osoby dotknutej rozhodnutím súdu alebo osoby poškodenej rozhodnutím súdu zistí, že právoplatným rozhodnutím súdu bol porušený zákon (§ 243f O.s.p.), a ak to vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu a túto ochranu nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami, podá proti takémuto rozhodnutiu súdu mimoriadne dovolanie. Podľa § 243f ods. 1 O.s.p. mimoriadnym dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie súdu za podmienok uvedených v § 243e, ak a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237, b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 O.s.p.).

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vyplýva, že systém opravných prostriedkov zakotvený v právnom poriadku zmluvnej strany Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) musí byť v súlade s požiadavkami čl. 6 Dohovoru. ESLP v rámci svojej rozhodovacej praxe už viackrát konštatoval porušenie čl. 6 Dohovoru vtedy, keď k nariadeniu opätovného preskúmania veci došlo výlučne z dôvodu existencie odlišného právneho posúdenia veci oproti právnemu názoru vnútroštátnych súdov, ktoré vec s konečnou platnosťou prerokovali a meritórne rozhodli (porovnaj *Roseltrans proti Rusku* z roku 2005). Opakovane tiež zdôraznil, že v záujme právnej istoty by právoplatné rozsudky mali vo všeobecnosti zostať nedotknuté a k ich zrušeniu by malo dochádzať iba pre účely nápravy zásadných väd [viď napríklad *Abdullayev proti Rusku* (rozsudok z roku 2010)], resp. závažných pochybení [viď *Sutyazhnik proti Rusku* (rozsudok z roku 2009)]. Za takú vadu alebo pochybenie však nemožno v žiadnom prípade považovať to, že na predmet konania existujú dva odlišné právne názory.

Zároveň ESLP opakovane dospel - na základe sčasti odlišných úvah - aj k názoru, že k porušeniu čl. 6 Dohovoru dochádza tiež vtedy, ak je právoplatné a záväzné rozhodnutie súdu zrušené v rámci mimoriadneho prieskumu, ktorý presadil taký subjekt odlišný účastníkov konania, len na úvahe ktorého bolo posúdenie vhodnosti alebo potreby podania mimoriadneho opravného prostriedku iniciujúceho tento mimoriadny prieskum. Inštitút veľmi podobný mimoriadnemu dovolaniu upravenému v Občianskom súdnom poriadku bol predmetom skúmania a následnej kritiky ESLP vo veci *Tripon proti Rumunsku* (rozsudok z roku 2008). V tomto rozhodnutí ESLP konštatoval, že v skúmanom prípade prokurátor nekonal na základe vlastnej iniciatívy, ale konal na základe žiadosti jednej zo strán sporu. ESLP zásah prokurátora do takéhoto súkromnoprávneho súdneho konania označil za priťažujúci faktor, pretože, hoci tento štátny úradník konal na základe podnetu účastníka súdneho konania, podanie mimoriadneho dovolania bolo ponechané výlučne na voľnej úvahe prokurátora. ESLP v danej veci preto dospel k záveru, že zrušenie dotknutého právoplatného a záväzného rozhodnutia porušilo sťažovateľovo právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru. Aj aktuálne rozhodnutia ESLP z 9. júna 2015 vydané vo veciach proti Slovenskej republike (*DRAFT-OVA, a.s., PSMA, s.r.o. a COMPCAR, s.r.o.*) pripomínajú význam a obsah princípu rovnosti zbraní a princípu právnej istoty, s ktorými bezprostredne súvisí otázka záväznosti, nezrušiteľnosti a dôveryhodnosti právoplatných súdnych rozhodnutí, ktoré boli napadnuté z iniciatívy generálneho prokurátora vyjadrenej podaním mimoriadneho dovolania.

Uvedené závery ESLP zohľadnilo aj plénum Ústavného súdu súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Vzhľadom na prípady nejednotnosti senátov ústavného súdu pri riešení otázky prípustnosti mimoriadneho dovolania proti rozhodnutiu súdu, ktoré už nadobudlo právoplatnosť a záväznosť, pristúpilo 18. marca 2015 k zjednoteniu rozhodovania senátov ústavného súdu a pod sp. zn. PL.z. 3/2015 prijalo zjednocujúce stanovisko, právna veta ktorého znie: „Rešpektujúc princípu právnej istoty, ktorá bola nastolená právoplatným rozhodnutím, zohľadňujúc princípu subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky ako i výnimočnosť mimoriadneho dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku podávaného generálnym prokurátorom Slovenskej republiky, je jeho prípustnosť v civilnom konaní akceptovateľná za podmienky vyčerpania všetkých zákonom dovolených riadnych, ako aj mimoriadnych opravných prostriedkov, ktoré mal účastník konania k dispozícii a ktoré mohol účinne využiť na ochranu svojich práv a oprávnených záujmov.

Vyššie uvedené naznačuje, ako tieto súdne orgány (ESLP a ústavný súd), oprávnené za splnenia

určitých predpokladov zrušiť aj rozhodnutie najvyššieho súdu, budú rozhodovať v skutkovo a právne podobných veciach, v ktorých generálny prokurátor podá mimoriadne dovolanie napriek tomu, že mimoriadnemu dovolaniu nepredchádzalo využitie všetkých dostupných riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov účastníkom, ktorý podal podnet na mimoriadne dovolanie.

Doterajšia rozhodovacia prax najvyššieho súdu v obdobných prípadoch sa v zásade riadila stanoviskom Občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky (ďalej len „Zbierka“) pod č. 36/2008. Právna veta tohto stanoviska znie: „Podanie mimoriadneho dovolania generálnym prokurátorom nie je podmienené využitím riadneho opravného prostriedku účastníkom konania. Mimoriadnym dovolaním v zmysle ustanovenia § 243e O.s.p. môže generálny prokurátor napadnúť aj právoplatné rozhodnutie súdu prvého stupňa“.

Je zrejmé, že stanovisko R 36/2008 vychádza zo záverov, ktoré v súčasnosti nie sú súladné s vyššie spomenutými rozhodnutiami ESLP a zjednocujúcim stanoviskom ústavného súdu. Na posun v judikatúre ústavného súdu a ESLP zareagoval aj Najvyšší súd Slovenskej republiky, ktorý na spoločnom zasadnutí občianskoprávneho a obchodnoprávneho kolégia dňa 20. októbra 2015 schválil a prijal spoločné stanovisko na publikovanie, ktorého právna veta znie „Procesná prípustnosť mimoriadneho dovolania podaného na podnet účastníka je v občianskom súdnom konaní podmienená tým, že tento účastník najprv sám neúspešne využil možnosť podať všetky zákonom dovolené riadne a mimoriadne opravné prostriedky (resp. využiť všetky zákonom prípustné postupy), ktoré boli potenciálne spôsobilé prívodiť pre neho priaznivejšie rozhodnutie. Pokiaľ túto možnosť nevyužil, mimoriadne dovolanie treba odmietnuť.“

Z vyššie uvedeného spoločného stanoviska dvoch kolégií najvyššieho súdu teda vyplýva, že rozhodovacia prax Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sa odchyľuje od právnych záverov vyslovených v stanovisku R 36/2008 a jeho závery sú už prekonané.

Prípustnosť dovolania vymedzuje Občiansky súdny poriadok stanovením jednak určitých objektívnych znakov rozhodnutia [§ 238 O.s.p. (pokiaľ ide o rozsudok odvolacieho súdu) a § 239 O.s.p. (pokiaľ ide o uznesenie odvolacieho súdu)], jednak objektívnym zadaním závažných procesných väd uvedených v § 237 ods. 1 O.s.p. Vzhľadom na to, že na procesné vady konania taxatívne vymenované v § 237 ods. 1 O.s.p. je dovolací súd povinný prihliadať ex lege (viď § 242 ods. 1 O.s.p.) vždy - teda bez ohľadu na to, či boli alebo neboli v dovolaní namietané, je opodstatnený záver, že v zásade každé dovolanie podané v občianskom súdnom konaní proti rozhodnutiu odvolacieho súdu (s výnimkou exekučného konania - viď § 237 ods. 2 O.s.p.) otvára priestor pre posúdenie správnosti niektorých aspektov procesného postupu súdu, ktorý vydal dovolaním napadnuté rozhodnutie a tým zároveň dáva určité vyhliadky na úspech dovolateľa v konaní o dovolaní. Každé dovolanie je teda v tomto zmysle potenciálne spôsobilé podstatne ovplyvniť rozhodnutie v merite veci.

Postup účastníka občianskeho súdneho konania, ktorý mal v určitom prípade možnosť napadnúť rozhodnutia súdov odvolaním alebo dovolaním, uvedenú možnosť ale nevyužil, i keď tieto opravné prostriedky mali potenciál podstatne ovplyvniť rozhodnutie súdu, sa prieči zásade „vigilantibus iura scripta sunt“ zdôrazňujúcej procesnú povinnosť účastníka vyvinúť vlastnú aktivitu a iniciatívu tak, aby sám svojimi procesnými úkonmi riadne, včas a s dostatočnou starostlivosťou a predvídavosťou sledoval ochranu svojich subjektívnych práv. Pokiaľ účastník konania zostane v naznačenom smere pasívny, je (neskoršia) aktivita generálneho prokurátora vyúsťajúca do podania mimoriadneho dovolania neprípustná a nemôže mať procesné dôsledky predpokladané Občianskym súdnym poriadkom v ustanoveniach § 243e až § 243j O.s.p. Aj ústavný súd už dávnejšie konštatoval, že „ak účastník konania mohol podať dovolanie a neurobil tento procesný úkon, nemá už žiadnu možnosť dosiahnuť podnetom podanie mimoriadneho dovolania“ (viď PL. ÚS 57/99).

V danom prípade prebehlo štandardné dvojestupňové konanie, v ktorom mal navrhovateľ možnosť realizovať svoje procesné oprávnenia. Zo spisu nevyplýva, že by sám náležite chránil svoje práva a konal dostatočne predvídavo, starostlivo a obozretne. Navrhovateľ nepodal dovolanie proti rozsudku Krajského

súdu v Prešove z 27. júna 2013 sp. zn. 8 Co 78/2013. V zmysle vyššie uvedeného výkladu najvyššieho súdu to znamená, že sám nevyužil dostupný mimoriadny opravný prostriedok, ktorý mal k dispozícii a ktorý bol potenciálne spôsobilý podstatne ovplyvniť rozhodnutie vo veci. Vzhľadom na pasivitu samotného navrhovateľa pri včasnej ochrane jeho práv je procesne neprípustná dodatočná aktivita generálneho prokurátora, ku ktorej došlo podaním mimoriadneho dovolania podnecovaného navrhovateľom.

Z týchto dôvodov najvyšší súd odmietol mimoriadne dovolanie ako procesne neprípustné (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s ustanoveniami § 243b ods. 5 O.s.p. a § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p.).

Povinnosť nahradiť trovy konania má v konaní o mimoriadnom dovolaní ten, kto podal podnet na podanie mimoriadneho dovolania (§ 148a ods. 2 O.s.p.), v danom prípade je ním navrhovateľ pretože je subjektom, ktorý podal podnet na podanie mimoriadneho dovolania. Vedľajší účastník si v konaní uplatnil právo na náhradu trov konania o mimoriadnom dovolaní a svoje trovy vyčíslil podľa vyhlášky č. 655/2004 Z.z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“). Dovolací súd v zmysle § 142 ods. 1 O.s.p. priznal vedľajšiemu účastníkovi náhradu trov konania o mimoriadnom dovolaní spočívajúcu v odmene advokáta za jeden úkon právnej služby - písomné vyjadrenie k mimoriadnemu dovolaniu (§ 13a ods. 2 písm. c/, v spojení s § 10 ods. 1, 2 vyhlášky), vo výške 51,45 €, čo spolu s náhradou výdavkov na miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné podľa § 16 ods. 3 vyhlášky, vo výške 8,04 € a 20 % DPH podľa § 18 ods. 3 vyhlášky, vo výške 11,90 €, predstavuje spolu 71,39 €. Odporkyni právo na náhradu trov konania súd nepriznal, pretože si toto právo neuplatňovala.

Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 2:1.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.